

Ενότητα 2^η

Δήγηση: Απόδειξη §§ 4 – 8

Κείμενο

4. Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις.
5. καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον.
6. ἔπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἰππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστίν. ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἰππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἰππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξῃτε παρ' αὐτῶν.
7. ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὔτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. καίτοι πᾶσι ῥάδιον τοῦτο γινῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. ὥστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἰππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι.
8. ἔτι δέ, ὦ βουλῆ, εἴπερ ἰππευσα, οὐκ ἂν ἦν ἔξαρνος ὡς δεινόν τι πεποηκώς, ἀλλ' ἠξίουν, ἀποδείξας ὡς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. ὁρῶ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἰππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγοὺς καὶ ἰπάρχους κεχειροτονημένους. ὥστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἠγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογία, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

Αναίρεση
κατηγορίας

της

Μετάφραση

4. Ο πατέρας μου δηλαδή πριν από την καταστροφή στον Ελλησπόντο μας έστειλε να ζήσουμε στον Σάτυρο, που ήταν στον Πόντο, και ούτε όταν κατεδαφίζονταν τα τείχη (μένναμε στην Αθήνα) ούτε όταν άλλαζε το πολίτευμα, αλλά ήρθαμε πέντε μέρες πριν επιστρέψουν από την εξορία στον Πειραιά οι άνδρες από τη Φυλή.
5. Αν και ούτε εμείς ήταν φυσικό να επιθυμούμε να μετέχουμε σε ξένους κινδύνους, διότι είχαμε φτάσει σε τέτοια κρίσιμη περίσταση, ούτε εκείνοι έδιναν την εντύπωση ότι είχαν τέτοια γνώμη, ώστε και σε όσους απουσίαζαν στο εξωτερικό (:ζούσαν στα ξένα) και σε όσους δεν διέπρατταν κανένα αδίκημα να παρέχουν αξιώματα στη διοίκηση της πολιτείας, αλλά μάλλον στερούσαν από τα πολιτικά δικαιώματα αυτούς μαζί με τους οποίους είχαν καταλύσει τη δημοκρατία.
6. Εξάλλου είναι ανόητο να εξετάζουμε όσους είχαν υπηρετήσει στο ιππικό με βάση τις αναγραφές στον μικρό πίνακα (:στην πινακίδα). Γιατί σ' αυτόν δεν περιλαμβάνονται πολλοί από εκείνους που ομολογούν ότι είχαν διατελέσει ιππείς, ενώ είναι καταγεγραμμένοι και μερικοί που έλειπαν στο εξωτερικό. Ο πιο μεγάλος (:έγκυρος) έλεγχος είναι ωστόσο τούτος. Όταν δηλαδή επιστρέψατε από την εξορία, ψηφίσατε (:αποφασίσατε) να σας παραδώσουν (οι επικεφαλής των ιππέων κάθε φυλής) κατάλογο των ιππέων, για να εισπράξετε πίσω τα εισοδήματα (:τις καταβολές).
7. Για μένα κανείς δεν θα μπορούσε να αποδείξει ούτε ότι αναφέρθηκε το όνομά μου από τους φυλάρχους ούτε ότι παραδόθηκα στους δικηγόρους του δημοσίου ούτε ότι επέστρεψα το επίδομα. Και όμως είναι σε όλους εύκολο τούτο να κατανοήσουν, ότι δηλαδή υποχρεώνονταν οι φύλαρχοι, αν δεν αποκάλυπταν αυτούς που είχαν εισπράξει τα επιδόματα, να τα πληρώνουν για τιμωρία οι ίδιοι. Συνεπώς θα ήταν πολύ πιο δίκαιο να δείχνετε εμπιστοσύνη στους καταλόγους εκείνους (των

φυλάρχων) παρά σ' αυτούς. Γιατί από αυτούς ήταν ευκολότερο για κάποιον που ήθελε να διαγραφεί, σ' εκείνους όμως όσοι είχαν υπηρετήσει στο ιππικό ήταν υποχρεωτικό ν' αναφερθούν από τους φυλάρχους.

8. Επιπλέον, βουλευτές, αν πράγματι υπηρέτησα στο ιππικό, δεν θα το αρνιόμουν – σαν να είχα διαπράξει κάτι φοβερό - , αλλά θα πρόβαλλα την αξίωση να εγκριθεί η εκλογή μου ως βουλευτή, αν ήθελα να αποδείξω ότι κανένας από τους πολίτες δεν κακοποιήθηκε από εμένα. Βλέπω επίσης να έχετε κι εσείς αυτή τη γνώμη, και πολλοί απ' όσους υπηρέτησαν τότε στο ιππικό να είναι βουλευτές, ενώ πολλοί από αυτούς να έχουν εκλεγεί στρατηγοί και ίππαρχοι. Επομένως καθόλου μη νομίζετε πως κάνω την απολογία αυτή για κάτι άλλο, παρά γιατί τόλμησαν ολοφάνερα (:επίσημα) να πουν ψέματα εναντίον μου. Ανέβα λοιπόν και κατάθεσε ως μάρτυρας για μένα.

Λεξιλογικά σχόλια

Ομόρριζα - Παράγωγα

πατήρ	= πατρικός, πατρώος, πατρίδα, πατερικός, πατροκτόνος
δαιτησομένων	= δίαιτα, δαιτητής, δαιτητική, δαιτησία
ἐξέπεμψε	= πέμψη, (εκ)πομπή, πομπός, ουρονόπεμπτος
καθαιρουμένων	= αίρεση, καθαίρεση, αιρετός, αιρετικός, διαιρέτης, αυθαίρετος, αρχαιρεσίες
ἤλθομεν	= ερχομός, έλευση, ελεύθερος, προσήλυτος, νέπλυς (=νεοφερμένος) έπηλυς (=οφερμένος απ' έξω, ο ξένος), ιταμός, ανεξίτηλος, εισιτήριο, ισθμός, αμαξιτός, προσιτός
εἰκός	= επιεικής, αεικής (=απρεπής), εικάζω, εικασία, εικαστικός
ἀφιγμένους	= ικέτης, άφιξη, ικανός, προίκα (<προ-ικ-)
ἐξαμαρτάνουσι	= αμαρτία, αμαρτημα, αμαρτωλός, νημερτής (=αναμάρτητος)
μεταδιδόναι	= δόση, δώρο, δότης, ανέκδοτος, δοτήρας, δόσιμο, προδοσία
ἠτίμαζον	= ατιμία, ατιμάζω, ατιμασμένος, ατιμασμός
δήμον	= δημότης, δημόσιος, δημοτικός, δημόδης, δημοσιεύω, δημοκρατία, δημιουργός, δήμιος
σκοπεῖν	= σκοπός, σκοπιά, επισκοπή, σκόπιμος, επισκόπηση, διασκόπιο, σκοπεύω, σκοπευτής, σκοπευτήριο
ἔνεισιν	< εν + ειμί = ουσία, όντως, παρών, απών, εξουσία
ἐψηφίσασθε	= ψηφίζω, ψηφισμα, ψηφώ, καταψηφιση, συμψηφισμός, ψηφίδα, ψηφιδωτό, ψηφολέκτης, ψηφοδόχος (=κάλη) ψηφοφόρος, ψηφοθήρας
ἀπενεγκεῖν	< από + φέρω = φέρσιμο, φερτός, φορά, φόρος, φορέας, φορητός, φορώ, φαρέτρα, οισοφάγος, διένεξη, διηνεκής (=συνεχής, παντοτινός)
γνώναι	= γνώση, γνώμη, γνωστός, αγνώμονας, άγνοια, αγνώω, γνωστικός
ἐξάλειφθῆναι	= άλειμμα, αλοιφή, ανεξάλειπτος, επάλειψη, αλειπτήριο
δεινόν	= δεινός, δεινώση, δεινότητα, δεινοπαθώ, τα δεινά
πέπονθε	= πάσχω, πάθος, πάθημα, πάθηση, παθητικός, απαθής, εμπάθεια, πάσχω, πασκίζω
χρωμένους	= χρήμα, χρήση, χρέος, χρεία, χρήσιμος, χρηστός, χρηστότητα, χρησιμεύω, άχρηστος, καταχραστής, καταχρώμαι
βουλεύοντας	= βουλευτής, βουλευτήριο, βουλευτικός, βούλευμα, διαβούλευση, συμβουλευώ
χειροτονημένους	= χειροτονών, χειροτονία, αχειροτόνητος
ἀνάβηθι	= βαθμός, βάθρο, άβατος, αναβάτης, διαβήτης, βάδην, βωμός, βέβαιος, βήμα, βακτηρία, βαθμίδα, πρόβατο

Ποιητικά σχήματα

Πολυσύνδετα... «και ούτε των τειχων... ούτε μεθισταμένης... αλλ' ἤλθομεν...», «ούτε ημας εικος... ούτ' εκείνοι... ώστε και...», «και υμας ταύτη τη γνώμη... και πολλους», «και τοις αποδημουσι και τοις μηδεν... αλλα μαλλον... καί...», «ούτ' επενεχθέντα... ούτε παραδοθέντα... ούτε καταβαλόντα...»

Αντιθέσεις.....«ούτε εκείνοι φαίνονται... αλλά μαλλον ητίμαζον...», «εκ μεν του σανιδίου... εκείνος δ' εστιν έλεγχος...», «πολλοί μεν των ομολογούντων... ένιοι δε των αποδημούντων...», «εκ μεν γαρ τούτων... εν εκείνοις δε...», «ουκ αν εξαρνος... αλλ' ηξίουν...», «πολλούς μεν των τότε... πολλούς δ' αυτων...»

Χιαστό..... εκείνοις... ~~ή τούτοις πιστεύοιτε~~
~~εκ μεν γαρ τούτων... εν εκείνοις... απενεχθηναι...~~

Ερμηνευτικά σχόλια

Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 90 – 92.

Εργασίες

1. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 93, άσκηση 1. Για ποιους λόγους νομίζετε ότι ο πατέρας του Μαντιθέου απέστειλε τα δύο αγόρια του στο βασιλιά Σάτυρο; Μπορεί να προβληθούν δικαιολογίες γι' αυτό;
2. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 93, άσκηση 2.
3. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 93, άσκηση 3.
4. Πώς ο Μαντίθεος αποδεικνύει ως αναξιόπιστο τεκμήριο την αναγραφή του ονόματός του στο σανίδιον;
5. Ο αγορητής υποστηρίζει ότι ακόμα κι αν είχε υπηρετήσει το καθεστώς των Τριάκοντα ως ιππείας, δεν θα το θεωρούσε κακό – αρκεί να μην είχε βλάψει κάποιον από τους συμπολίτες του. Συμφωνείτε με αυτή την άποψη; Γιατί;
6. Ποιες άτεχνες πίστεις επιστρατεύει εδώ ο ρήτορας;
7. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 93, άσκηση 7 (κάθε φορά τις λέξεις από τις παραγράφους που αναλύουμε στο μάθημα).
8. Να κλιθούν τα ουσιαστικά: *πατήρ, τειχῶν* καθώς και οι συνεκφορές *ἀλλοτρίων κινδύνων, ἔλεγχος μέγιστος*
9. Να γίνει χρονική αντικατάσταση στη φωνή που βρίσκονται στα ρ. *ἐξέπεμψε, καταψεύσασθαι* (μπορείτε για τη διευκόλυνσή σας να κλίνετε κάθε ρήμα αρχικά χωρίς την πρόθεση: θ. πεμπ -, θ. ψευδ-)
10. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις μετοχές και τα απαρέμφατα του κειμένου (είδος, συντακτικός ρόλος, υποκείμενο). (κάθε φορά τις λέξεις από τις παραγράφους που αναλύουμε στο μάθημα)
11. Να γράψετε τα παραθετικά των: *μέγιστος, ἀναγκαῖον, δικαιότερον, ῥάδιον, κακῶς*
12. Τόσο ο Μαντίθεος (πρωτότυπο κείμενο) όσο και ο Λυσίας (μεταφρασμένο κείμενο) αναφέρονται στα τραγικά γεγονότα κατά την περίοδο διακυβέρνησης της Αθήνας από τους Τριάκοντα. Σε ποιες εγκληματικές ενέργειες των Τριάκοντα εστιάζει ο κάθε ρήτορας και με ποιον τρόπο;

* Παράλληλο Κείμενο

Ο ρήτορας Λυσίας κατηγορεί τον Ερατοσθένη, έναν από τους Τριάκοντα Τυράννους, ότι προκάλεσε τον φόνο του αδελφού του, του Πολέμαρχου. Ο λόγος εκφωνήθηκε το 403 π.Χ. από τον ίδιο τον ρήτορα.

Αυτοί εξόρισαν πολλούς από τους συμπολίτες τους στα μέρη των εχθρών σας, πολλούς τους θανάτωσαν άδικα και τους άφησαν άταφους, πολλούς τους στέρησαν από όλα τα νόμιμα πολιτικά τους δικαιώματα, πολλών τις θυγατέρες, ενώ ήταν έτοιμες για γάμο, τις εμπόδισαν. Και έχουν φτάσει σε τέτοιο βαθμό θράσους, ώστε ήρθαν εδώ να απολογηθούν και ισχυρίζονται ότι δεν έχουν πράξει τίποτε κακό ή ανέντιμο. Θα ήθελα πραγματικά να ήταν αλήθεια αυτό που λένε· γιατί αρκετό μέρος από αυτό το καλό θα ήταν δικό μου. Τώρα όμως δεν μπορούν να διεκδικήσουν μια τέτοια συμπεριφορά ούτε απέναντι στην πόλη ούτε απέναντι σ' εμένα. Τον αδελφό μου, όπως είπα και πιο πάνω, τον θανάτωσε ο Ερατοσθένης, μολοντί ούτε ο ίδιος είχε πάθει κανένα κακό από αυτόν ούτε τον αντιλήφθηκε να διαπράττει καμιά αδικία εναντίον της πόλης· απλούστατα, ήθελε μόνο να ικανοποιήσει τις παράνομες διαθέσεις του.

(Μτφρ. Ν.Χ. Χουρμουζιάδης. Λυσίας, Κατά Ερατοσθένους. §§21-23)